

نقد شهید خمینی بر مقدمه سوم:

مرحوم شهید خمینی بر مقدمه سوم حضرت امام هم اشکال می کنند. مقدمه سوم آن بود که: «تزامم از ذات امرها ناشی نمی شود بلکه ناشی از نبودن قدرت خارجی است، پس التزامم در ادله احکام و اوامر لحاظ نشده است و لذا نمی توان گفت شارع گفته اگر اهم را به جای نیآوردی مهم را به جای آور (ترک)»

شهید خمینی می نویسد:

«یتوجه إليه: أولاً: أن هذه المقدمة أى دخالة لها فى مرامه و مسلكه؟! بل الظاهر منه أنه أفادها لإبطال مذهب خصمه، فلا ينبغى أن تذكر هنا. و ثانياً: أن بطلان مذهب الخصم لا يمكن بذلك، لأنه لا يقول: بأن نفس الأدلة المتزاممة متكفلة لحال العلاج، بل هم قائلون: بأن مقتضى إطلاق كل واحد من الدليلين مع المحذور العقلى، هو الفرار عن التقييد بالمقدار الممكن، فيكشف أن الشرع يرضى بالتقييد المزبور، قضاء لحق المحافظة على مرامه بالمقدار الميسور عقلاً، فافهم و تأمل جدا. و هذا نظير سائر الموارد التى يستكشف فيها تقييد الدليل لبأ. نعم، يتوجه إليهم الإشكالات الكثيرة الآتى بيانها، و لكن ليس هنا مقام توجيه الإشكال إليهم، فلا تخلط.»^۱

توضیح:

۱. اولاً: این مقدمه در مرام امام دخالت ندارد و صرفاً برای ابطال سخن مخالفین است [قائلین به ترتب]
۲. ثانياً: این مقدمه نمی تواند مذهب ترتب را باطل کند، چراکه:
۳. قائلین به ترتب نمی گویند که دلیل مهم، متعرض حال التزامم (اگر اهم را انجام ندادی، مهم را انجام بده) شده است بلکه می گویند چون نمی توانیم هر دو دلیل (اهم و مهم) را مطلق به حساب آوریم (محذور عقلى)، لذا عقل کشف می کند که شارع به کم ترین میزان از تقييد راضی است و آن هم عبارت است از تقييد مهم.

^۱مان، ص ۴۲۹.

۴. البته اشکالات دیگری به مبنای ترتب وارد است که در جای خود خواهیم آورد.

